

Jordi Pigem: “La tecnològització del món està portant a una atrofia de la millor part de la ment humana”

Description

Quan el filòsof i escriptor **Jordi Pigem** (Barcelona, 1964) era un jove universitari, les classes podien arribar a durar fins a tres hores, una durada inconcebible en la societat actual, marcada per una infinitat de “temptacions digitals” que han provocat **una davallada sense precedents de la capacitat d’atenció i de la fluïdesa del pensament**. “La qualitat de la nostra atenció no és una qüestió privada, ja que d’ella depèn, en bona part, el món que es fa present a la nostra experiència”, sosté el pensador català a [Consciència o col·lapse](#) (Fragmenta, 2024), un nou assaig que revela algunes claus per no cedir en un univers digital carregat de propaganda i de dades fora de context i poder avançar així cap a un món més ple d’humanitat, de vida i d’encís.

Els seus llibres motiven a aparcar les xarxes socials i la hiperconnexió. Però al cap d’un temps, quan queda enrere la influència de la lectura, hi ha el risc de tornar-hi a caure. Fins a quin punt són addictives les pantalles?

Les aplicacions digitals i la major part del que trobem a Internet ha estat dissenyat per ser addictiu. Els qui treballen a Silicon Valley ho reconeixen, i molts prohibeixen als seus fills tenir mòbil fins als 18 anys o directament els envien a escoles on no hi ha pantalles. L’entorn tecnològic que ens envolta convida constantment a quedar atrapats a les xarxes. Quan Tristan Harris, extreballador de Google, va alertar sobre les addiccions que generaven els aplicatius dissenyats per aquest gegant tecnològic, la companyia li va oferir el càrrec de filòsof i durant dos anys va reflexionar sobre com l’empresa podia continuar fent el que feia però d’una forma més humana i sense fer mal. Més tard es va adonar que allò no servia per a res i va plegar per fundar, juntament amb Aza Raskin, inventor de l’*scroll* infinit, el Center For Humane Technology. Tots dos van veure va ser que les grans empreses tecnològiques estaven mogudes per un “incentiu pervers” de captar l’atenció humana, i això és una cosa que no hauríem d’acceptar.

‘Consciència o col·lapse’ és una continuació de la línia de reflexió que va obrir fa uns anys amb ‘[Àngels o robots](#)’?

Sí que hi ha un paral·lelisme, perquè la consciència és el que ens encamina cap a l’espiritualitat i cap

al món que podríem associar amb els àngels. La robotització, en canvi, ens porta cap al col·lapse, un col·lapse de la condició humana, pel fet que bona part d'allò que les tradicions espirituals han valorat de l'ésser humà al llarg de la història queda amenaçat pel desenvolupament de l'anomenada IA o intel·ligència artificial.

Un terme que vostè es nega a utilitzar.

Em nego a fer-lo servir perquè una cosa que no implica cap mena de comprensió o consciència no es pot tractar d'intel·ligència. Per a mi, la IA és més aviat "invasió algorítmica". El fet que un llibre o un article d'un diari puguin estar escrits per una màquina, qüestiona una sèrie de coses que fins ara eren bàsiques de la condició humana, per això parlo d'aquesta tecnologia com una invasió de les nostres professions, relacions, privacitat i, sobretot, d'allò més característic de l'ésser humà.

“La consciència ens encamina cap a l’espiritualitat, la robotització, en canvi, ens porta cap al col·lapse”

En un futur que sembla no gaire llunyà, es planteja la possibilitat que aquestes màquines tinguin intel·ligència o consciència. Creu que és possible?

Estic absolutament convençut que no, però és la idea que es va divulgant, en efecte. L’únic que aquest fet ens indica és que cada cop es valoren més les màquines i menys les persones. I un món en què passa això és absolutament contrari de la religió cristiana i de totes les altres religions.

Adverteix en el llibre que “manipular l’opinió pública per obtenir objectius inconfessables” s’ha convertit en una estratègia habitual del poder. La tecnologia fa augmentar la capacitat de manipulació de les organitzacions?

Sí, però els mitjans digitals han fet també que es dispari la desigualtat econòmica, ja que les empreses més grans creixen més ràpidament que les petites i les acaben deixant fora de joc —l’exemple més clar en aquest sentit és Amazon. Qui té els ordinadors i servidors més potents també controla més la informació. Dit això, de manipulació informativa, sempre n’hi ha hagut, perquè tota empresa o polític sempre ha volgut emfatitzar la part bona del que fa i ocultar la que no li convé que es difongui. Però ara, amb les tecnologies digitals, la capacitat de manipular l’opinió pública és extraordinària.

Un dels temes de ‘Consciència o col·lapse’ és la pèrdua de la capacitat d’atenció. En els darrers anys s’ha imposat una manera de treballar que implica fer nombroses coses alhora, en diuen ‘multitasca’. Què opina d’aquesta tendència?

Estem en un món que ens convida cada cop més a actuar com a màquines i no com a persones. Les màquines poden fer diverses coses a la vegada, però les persones, en general, fem les coses ben fetes quan estem plenament concentrats en elles. Al llibre parlo de l’aquí i ara, que té a veure amb els estats de plena presència amb els quals pots fer les coses bé, des de creacions a activitats quotidianes, passant per moments de contemplació, de pregària, de recolliment, de plena participació en el batec del món. Els moments en què som presents són els que conformen la vertadera substància de la vida i els que perduren en el nostre record.

El papa Francesc ha reivindicat la necessitat [que les homilies no siguin de més de vuit minuts](#) , precisament perquè considera que la capacitat d’atenció de la gent no dona per gaire més. Dir que aguantem vuit minuts atents a alguna cosa no és ser molt optimista, tenint en compte els temps que corren?

Estem en un context en què l’atenció està minvant moltíssim, sobretot a causa de l’ús excessiu de tecnologies digitals. Els professors universitaris veuen que els alumnes d’aquest any tenen menys capacitat d’entendre que els alumnes de fa 5 o 10 anys. Està davallant l’atenció i, amb ella, la intel·ligència, cosa que és molt preocupant, perquè el bé més preuat d’una societat és la qualitat humana dels seus ciutadans en tots els sentits. En aquest context, els professors universitaris es troben davant el dilema d’haver de pensar en fer classes més curtes i més entretingudes malgrat que això pugui fer baixar la qualitat. I el Papa veig que també es troba en la mateixa disjunció.

“Hem de fer una gran reflexió sobre què estem fent i cap a on estem anant”, adverteix Pigem.

Independentment de si és millor fer-ho més o menys breu, ens hauríem de preguntar què ens està passant perquè la nostra capacitat d'atenció perquè hagi disminuït tant?

Sense dubte. Hem de fer una gran reflexió sobre què estem fent, cap a on estem anant. Perquè ara el Papa pot dir de fer homilies de vuit minuts, però si continuem per aquí, al final seran cada cop més breus i arribarem al nivell dels vídeos de TikTok, que duren només uns pocs segons, i ja no seran homilies. Formular coses humanes profundes, que tinguin a veure amb el sentit de l'existència, no és una cosa que es pugui fer en qüestió de segons. Aquesta dinàmica va en contra de la condició i del

propòsit de la vida humana sobre la terra, que no és produir, consumir i fer multitasca, sinó conrear una dimensió interior a la qual no accedim a través de les màquines.

Feia algunes dècades, semblava que internet menaria a un món de persones més autònomes, creatives i lliures, però en canvi sembla que som cada cop deleguem més coses a les màquines. Creu que això suposa una atròfia dels sentits?

En efecte. La tecnològització del món està portant a una atròfia de la millor part de la ment humana. En el llibre parlo de ment algorítmica i la ment holística. La primera es basa en calcular, analitzar i classificar; la segona, té relació amb la sensibilitat ètica i estètica, amb l'empatia, la compassió, la intuïció, la consciència i l'espiritualitat. Aquesta faceta més elevada de la condició humana s'està degradant i empetitint cada cop més i això és part de la deshumanització a què ens està portant la *tecnolatria* —la gran religió que impera en el món actual—, que és la idolatria de les solucions tecnològiques, la creença que per tot tipus de problema hi ha una solució tecnològica. Per tant, el que hauríem de fer és deixar les solucions tecnològiques per a problemes purament tecnològics i trobar solucions humanes per a qüestions humanes.

Category

1. Entrevista

Tags

1. Consciència o col·lapse
2. fragmenta
3. Jordi Pigem

Date Created

23 de juny de 2024

Author

jordi-pacheco